

ПРАВО

ВИНАГИ АКТУАЛНО И ПРЕСТИЖНО

материал на Йордан Карапенчев

Преди повече от 2300 години видният гръцки философ Аристотел казва, че „разпоредбата на закона е по-добра от решението на който и да е отгден индивид“. Звучи доста очевидно, но не трябва да забравяме, че това е казано в епоха, когато царе и императори са решавали абсолютно еднолично всичко. Дори древногръцките полиси не са били чак толкова демократични, колкото понякога ги изкарват съвременните гърци.

Правото в България – четвърта най-желана специалност

След древен Рим, нека да направим плавен преход от 2 хилядолетия към съвременна България. Една от Водещите новини, която много медии извежда от новата рейтингова класация на МОН е, че специалност Право вече не е на трето място по популярност у нас. През последната учебна година, кангурам-негозитивите са изпредвали с малко желаващи да станат юристи. Това вероятно се дължи на широко гълкутираното пресищане на пазара на труда у нас за този тип специалисти.

Не казваме това, за да ви откажем от специалността. Ако сте убедени, че това е Вашето призвание и сте мотивирани да учите – действайте. Животът е твърде кратък, за да правите компромиси с желаната кариерна реализация. Просто държим да ви предупредим за възможните предизвикателства. В чужбина реализацията също не е лесна, тъй като приемът често е ограничен. Възможно е да завършите в една държава и после да практикувате право в друга, но това почти винаги изисква допълнителни квалификации.

Какви качества трябва да притежава юристът

Ще започнем с нещо, което не звучи толкова добре, но е самата истина. Представете си, че сте адвокат, който защитава престъпник. Или пък съдия, който е убеден, че някой е престъпник, но пред Вас няма достатъчно доказателства. Какво ще направите? Това е сложна морална дилема, която излиза от рамките на правото и навлиза в сферата на философията. Трябва да сте в състояние да пренебрежнете емоциите си и да спазите професионалните си задължения. Някои го наричат „морален вакуум“. Това е просто термин, а не критика към съсловието. С една дума, можем да го наречем „хладнокръвие“. Следващото нещо, което трябва да притежавате, за да

**ЗА ДА СТАНЕТЕ
ПЪЛНОПРАВЕН ЮРИСТ,
ТРЯБВА ДА ЗАВЪРШИТЕ
МАГИСТЪРСКА СТЕПЕН**

Първите писани закони Всъщност са дело на Вавилонския цар Хамурапи, но идеята за организиране на общество по единни и разбираеми за всички правила се появява доспа по-късно. Винаги е имало уловки. Един закон никога не може да бъде съвършен, нито пък да бъде разбран еднакво от всички страни. Ето защо още от самото начало се появява и нуждата от хора, които да тълкуват безпристрастно написаното. Римляните доразвиват тази идея и създават професията „юрист“. И до днес се използваме същата латинска дума. Буквалният превод бил „тълкувател на правото“. Днес тази професия е популярна и престижна, и създава предпоставки за добра кариерна реализация.

бъдете добър юрист, е упоритост. Тя ще ви е изключително необходима още в студенческите години, когато ще се сблъскате с кодекси, закони, латински език и прочее сравнително сложни дисциплини. Същата упоритост ще ви бъде полезна и в професионалния живот, в една толкова силно конкурентна професия.

Какво се изучава в специалността

Преди да стигнем до дисциплините, които се изучават в специалност Право, трябва да направим едно кратко уточнение. Всъщност има различни видове правни системи. Макар изучаваните предмети в различните университети да са сходни, голямата разлика се прави именно от системата. Основните разделения в световен мащаб са три: Конвенционално право; Прецедентно право (в англоезичните страни); Исламско право (Шериат). За да е бъркоманията пълна, има и много страни, които работят със смесени правни системи.

В този материал няма да нализаме в детайли относно разликите между въпросните системи. Това е по-специализирана материя, с която бъдещите студенти по право ще се запознаят. В този ред на мисли, време е да видим какви са основните дисциплини, които се изучават във Висшите

училища: История на държавата и правото; Обща теория на правото; Конституционно право; Граждански право (обща част); Административно право и административен процес; Вешно право; Международно публично право; Финансово право; Облигационно право; Наказателно право; Семейно и наследствено право; Международно частно право; Трудово право; Търговско право; Осигурително право; Граждански процесуално право; Наказателно процесуално право; Данъчно право и т.н.

Възможно е да има незначителни различия в учебните планове на отделните университети, но те обикновено са концентрирани в брой и разнобразието на избираемите дисциплини. Правото е строго регулирана специалност във всички държави и съвместността на учебните планове е изключително важна.

Обучението трае по-дълго

Има и още една причина право да се възприема като една от най-предизвикателните за завършване специалности. За да станете пълноправен юрист трябва да завършите магистърска степен. В някои страни (например Великобритания) можете да получите бакалавърска диплома от едно висше училище и после да се специализирате в

гадена сфера на правото в друго. Но никъде не може да придобиете юридическа правоспособност само с образователна степен „бакалавър“. Това означава, че ако следвате в държава като България, ще ви трябват 5 години, за да приключите обучението си. В страните с 3 годишни бакалавърски програми - 4 години. Разбира се, не е нужно да сменяте висшето си училище, когато преминете в магистърската година. Но много експерти и преподаватели го препоръчват (ако е възможно в съответната страна), защото това носи допълнителен опит.

Къде се изучава

България

На общество обсъждане за бъдещето на професионална квалификация юрист, проведена в Министерството на правосъдието тази година, преподаватели по право и представители на съсловните организации се обединиха около тезата, че 9 правни факултета за България са твърде много. Заместник-министър на образованието проф. Николай Денков заяви, че броят на факултетите ще се намали с финансови, а не с административни механизми, за да се избегне намеса в академичната автономия. В превод от политически език това означава, че парите за по-слабо представлящите университети

Класиране на университетите в България

Висше училище

2	СУ „Св. Климент Охридски“
3	УНСС
4	ПУ „Паисий Хилендарски“
4	ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
5	ЮЗУ „Неофит Рилски“
5	Нов български университет
5	чев“
6	Черноризец Храбър“
7	Бургаски свободен университет

Град	Резултат
София	63
София	58
Пловдив, Кърджали	53
Велико Търново	52
Благоевград	52
София	51
Русе	51
Варна	48
Бургас	47

Източник: Министерство на образованието и науката

бъдат намалени. Така Висшите училища ще трябва да закрият тези специалности или да повишават максимум си чувствително, за да си

ПРЕПОДАВАТЕЛИ ПО ПРАВО И ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА СЪСЛОВНИТЕ ОРГАНIZАЦИИ СЕ ОБЕДИНИХА ОКОЛО ТЕЗАТА, ЧЕ 9 ПРАВНИ ФАКУЛТЕТА ЗА БЪЛГАРИЯ СА ТВЪРДЕ МНОГО

позволят обучение по право. Предвид силната конкуренция между университетите, вторият вариант не изглежда желан от никого.

Чужбина

Великобритания

Обединеното кралство е родината на една от шестте основни правни системи – прецедентното право. Британската империя налага този модел във всичките си колонии, което е причината за широкото му разпространение днес. За да се реализирате в Америка или Австралия, отколкото в континентална Европа. Когато говорим за университети, евдва ли има място за изненади: Кеймбридж и Оксфорд са на челните места. Но не подценявайте и качеството на обучението в останалите Висши училища!

- University of Cambridge
- University of Oxford
- London School of Economics and Political Science
- UCL (University College London)
- King's College London

Германия

Германия е по-популярна дестинация за техническо образование и икономически дисциплини, отколкото за право. Все пак повечето хора асоциират страната именно със силната индустрия. Но правото е не по-малко престижна и перспективна специалност във Федералната република. Приемът обикновено се извършва през централизираната система UniAssist, но имайте предвид, че конкуренцията е сериозна. Най-добрите университети са:

- Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg
- Ludwig-Maximilians-Universität München
- Humboldt-Universität zu Berlin
- Universität Frankfurt am Main
- Albert-Ludwigs-Universität Freiburg

Франция

Франция, освен една от най-популярните дестинации за канадиански студенти, е и сред държавите на фокус в този брой на списанието и няма как да я пропуснем. Най-доброто университет за обучение по право безспорно е Париж 1, по-известен като Сорбоната. Всъщност в продължение на много години името на този университет е било синоним за престижно образование.

Днес е изместен от англоезичните Висши училища, но страната като цяло продължава да държи добро ниво в обучението по право.

- Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne
- Sciences Po Paris
- Université de Strasbourg
- Université Panthéon-Assas (Paris 2)
- Aix-Marseille University

САЩ

Стигнахме до още една от държавите на фокус в броя. Много хора се притесняват от канадианстване в САЩ, заради стряскащо Високите такси. Но в страната на неограничените възможности се предлагат и много стипендии. Именно за тях поговорихме с Ангела Родел, директор на Комисията Фулбрайт за България. Няма да преразказваме интервюто. Само ще ви кажем, че американските университети заемат водещите места в света, когато говорим за специалност Право. За канадианстване там се изисква и по-особена процедура, която включва и специализирания изпит LSAT.

- Harvard University
- Yale University
- New York University (NYU)
- Stanford University
- University of California, Berkeley (UCB)

Кариерна реализация

За да се извършият правото получават професионална квалификация „Юрист“ и се реализират в съдебната система (съдии, прокурори, адвокати), структурирана на Министерството на Вътрешните работи, в държавната администрация, в частния сектор – адвокати на свободна практика, частни съдебни изпълнители, нотариуси или юрист-консулти в бизнес компании. Юристите имат изключителна роля в политиката на всяка държава, тъй като изработват и тълкуват законите, по които работи всяко правово общество.